

УДК 519.86

Ю.І. ПАРШИН, кандидат економічних наук, доцент, докторант  
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля

## МОДЕЛЬ КІЛЬКІСНОЇ ОЦІНКИ НЕРІВНОМІРНОСТЕЙ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Обґрунтовано необхідність дослідження та кількісного аналізу нерівномірностей економічного розвитку. Запропоновано методичний підхід до проведення досліджень нерівномірностей економічного розвитку національного господарства. Наведено розуміння поляризації, асиметрії та диспропорції. Розроблено модель кількісної оцінки нерівномірностей економічного розвитку національного господарства, яка базується на синергетичному поєднанні складових показників поляризації, асиметрії та диспропорції. Запропоновано послідовність розрахунків показників поляризації, асиметрії та диспропорції. Сформовано критерії для оцінки складових показника нерівномірності економічного розвитку національного господарства, а також запропоновано шкалу оцінки нерівномірності економічного розвитку. Запропоновано заходи щодо зменшення нерівномірностей та забезпечення сталого економічного розвитку.

**Ключові слова:** *нерівномірність, сталий економічний розвиток, національне господарство, асиметрія, поляризація, диспропорції.*

**Постановка проблеми.** При вирішенні проблеми забезпечення сталого економічного розвитку національного господарства особливу роль відіграють питання визначення відповідних умов з прогнозуванням можливих траєкторій розвитку. Проведення економічних реформ з метою створення соціально орієнтованої ринкової економіки передбачає формування наукової та методологічної основ формування стратегічних рішень, спрямованих на забезпечення сталого економічного розвитку національного господарства.

Необхідно зазначити, що в сучасних умовах розвиток економіки здійснюється під стохастичним впливом багатьох факторів, результатом дії яких є суттєві нерівномірності розвитку економічних систем різних рівнів: окремих країн, регіонів, областей та галузей національного господарства. Безперечним є твердження, що у розвитку будь-якої економічної системи нерівномірність є невід'ємним атрибу-

том, як фактор, який має неоднозначну інтерпретацію, а тому і дослідження якого становить певний інтерес.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Нерівномірність у розвитку національного господарства є одним з головних факторів, що визначає сталий економічний розвиток. Слід зазначити, що цей фактор має подвійне значення – в невеликих межах він виступає як стимулятор розвитку, а в надмірних кількостях – як дестимулятор, оскільки негативні впливи можуть призвести до руйнування всієї економічної системи. Необхідність всебічного аналізу й оцінки цього явища визначили актуальність наукових досліджень.

Вирішення окремих питань стосовно дослідження нерівномірностей розвитку економічних систем різних рівнів знайшли своє відображення у працях І.Р. Пригожина, С.П. Капіци, С.П. Курдюмова, Н.Д. Кондратьєва, Г.Г. Малінецького, А. Пуанкре, В. Занга, Р. Клаузіуса та ін. Вітчизняні та закордонні вчені про-

понують різні підходи до кількісного визначення нерівномірностей економічного розвитку з урахуванням множини факторів за відповідними групами показників [1–3 та ін.].

У той же час питання оцінки нерівномірностей економічного розвитку національного господарства як складної системи визначили проблему формування відповідної концептуальної моделі, яка дозволить здійснити кількісну оцінку на системному рівні з урахуванням множини факторів. Отримання такої моделі має сприяти визначенню джерел виникнення нерівномірностей та формуванню наукової основи для розробки стратегічних рішень, спрямованих на забезпечення сталого економічного розвитку національного господарства.

**Метою статті** є розробка моделі кількісної оцінки нерівномірностей економічного розвитку національного господарства.

**Виклад основного матеріалу.** Питання оцінки нерівномірностей економічного розвитку є досить складними, оскільки з метою системного вирішення цієї проблеми, має бути сформований узагальнений показник, який дозволить враховувати значну кількість інформації. Аксиоматично можна стверджувати, що робити висновки стосовно рівномірності розвитку за окремо взятими показниками не зовсім коректно, оскільки значення одного показника, може нівелюватися іншим – таким, що має негативні значення. Наприклад, високі показники ВРП в одних областях за рахунок зростання промислового виробництва, навряд чи компенсуються забрудненням навколишнього середовища у цих областях тощо. Нерівномірність розміщення факторів виробництва, урбанізація соціуму, міграція населення всередині держави внаслідок різних причин, вплив множини інших факторів посилює проблему нерівномірності економічного розвитку складових підсистем національного господарства, зокрема територій та секторів економіки за видами економічної діяльності.

На підставі досліджень праць вітчизняних і зарубіжних вчених стосовно не-

рівномірностей розвитку економічних систем можна зазначити, що найбільш часто зустрічаються такі терміни, як диспропорція й асиметрія, та іноді вчені використовують термін поляризації. Однак звертає на себе увагу те, що однозначних визначень цих термінів на сьогодні не існує, більше того, різні вчені під одним і тим же терміном розуміють прямо протилежні значення, що ускладнює взаєморозуміння між дослідниками.

Можна погодитися з думкою багатьох вчених, що однією з характеристик нерівномірності є диспропорція. Однак слід зазначити, що цьому терміну вчені надають різне тлумачення, наприклад: під диспропорцією розуміють нерозмірність у співвідношенні будь-чого або відсутність пропорційності. Інші вчені говорять про порушення узгодженості та відповідності взаємопов'язаних економічних процесів і показників, про відсутність пропорційності, нерозмірності, невідповідності між окремими частинами цілого, що характеризують функціонування і розвиток окремих галузей і виробництв, окремих стадій відтворювального циклу тощо.

Деякі автори [4], розглядаючи диспропорції як явище, доходять висновку, що атрибутом будь-якої національної економіки є циклічність її розвитку, і саме вона зумовлює виникнення різного роду диспропорцій у певній системі. При цьому автори вказують, що основними об'єктивними причинами їх виникнення є: для міжгалузевих диспропорцій – відмінності в структурі галузевого капіталу; для міжрегіональних диспропорцій – територіальна диференціація в забезпеченості ресурсами з урахуванням природно-кліматичних особливостей, а також для загальноекономічних диспропорцій – дисбаланс у співвідношенні попиту та пропозиції.

Під диспропорціями також розуміють розбіжності між основними показниками регіонального розвитку, такими як: валовий внутрішній продукт (ВВП), податкові надходження, доходи на душу населення, рівні зареєстрованого безробіття тощо [2].

Стосовно терміна «асиметрія» можна зазначити також неоднозначність у трактуванні. Зокрема О.В. Туркіна [5] доходить висновку, що диспропорція – це синонім терміна «асиметрія». При цьому автор зазначає, що диспропорційний розвиток – це такий розвиток, при якому підсистеми (області, регіони тощо), що мають відносну перевагу за певний період або відставання з того чи іншого соціально-економічного показника на початку періоду від середніх значень, надалі його поглиблюють. С.І. Гречана, О.С. Харитонова та І.В. Ключ в загальному ототожнюють поняття диспропорції та нерівномірності розвитку [6].

Зазначимо, що у стратегії розвитку України одним з головних завдань є збалансований розвиток усіх областей як територіальних центрів зростання, що концентрують, освоюють і реалізують новітні інноваційні технології. Тому вважаємо, що питання нерівномірностей економічного розвитку національного господарства необхідно розглядати всебічно та комплексно з урахуванням збалансованості розвитку всіх складових підсистем національного господарства, враховуючи асиметрію розвитку та значення розбіжностей за окремими показниками, а саме значення поляризації.

У зв'язку з цим вважаємо, що нерівномірність є комплексним поняттям. Під нерівномірністю економічного розвитку будемо розуміти диференціацію в рівнях розвитку окремих підсистем національного господарства у різні періоди часу. Виходячи з принципу системності та враховуючи властивість невизначеності економічних систем, розроблено методичний підхід до проведення досліджень нерівномірностей економічного розвитку національного господарства (рис. 1).

Запропонований методичний підхід передбачає побудову інформаційних баз даних на основі статистичної інформації та поєднує три основних етапи досліджень. Запропоновано формування

інформаційних баз за показниками валового внутрішнього продукту (ВВП), валового регіонального продукту (ВРП) та ін. На першому етапі запропоновано здійснення досліджень соціальної нерівномірності з використанням індексу Тейла, на другому етапі – дослідження нерівномірностей економічного розвитку системи національного господарства та його підсистем з визначенням асиметрії, диспропорції та поляризації.

Нерівномірність розвитку підсистем національного господарства за видами економічної діяльності (ВЕД) є результатом неоднакового їх забезпечення умовами і факторами або відмінностями в рівнях ефективності їх використання, а також різною швидкістю розвитку цих підсистем.

Необхідно зазначити, що нерівномірність економічного розвитку проявляється на рівні підсистем, зокрема на рівні областей та окремих галузей національного господарства за видами економічної діяльності. При проведенні досліджень передбачено визначення рівня економічного розвитку за інтегральним показником (ІПР). Дослідження з визначення цього рівня дозволили класифікувати підсистеми національного господарства. В ході досліджень передбачено визначення темпів економічного зростання як всієї системи національного господарства, так і окремих її підсистем.

Необхідно також зазначити, що нерівномірність економічного розвитку на рівні підсистем національного господарства має подвійне тлумачення. Невелика нерівномірність може стимулювати систему до розвитку, але з іншого боку, значні її відхилення можуть викликати незворотні процеси, які можуть набувати різних форм і мати різні наслідки. Вважаємо, що основою забезпечення сталого економічного розвитку національного господарства має бути прагнення системи до зниження нерівномірностей шляхом вирівнювання рівнів економічного розвитку.

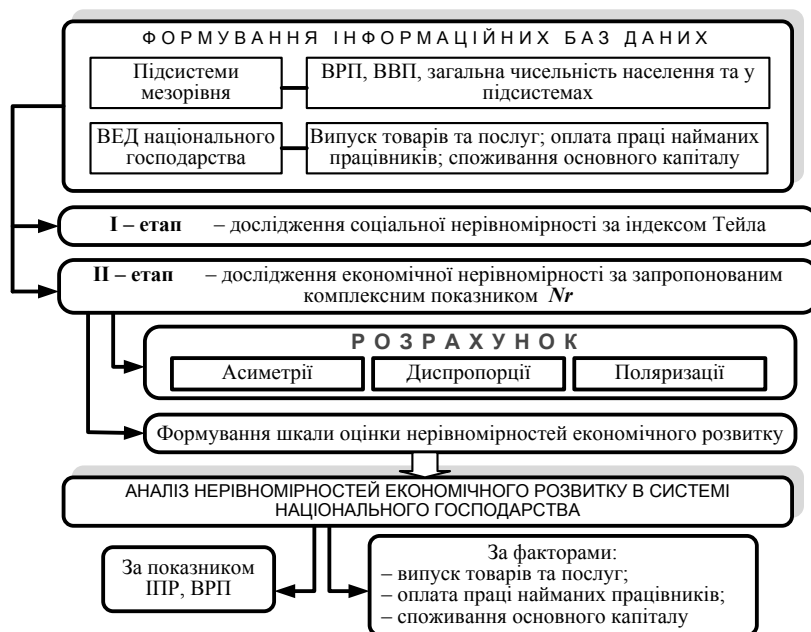


Рис. 1. Методичний підхід до проведення досліджень нерівностей економічного розвитку національного господарства

З метою визначення рівня нерівностей економічного розвитку вважаємо за доцільне розробити модель кількісної оцінки, яка дозволить дати характеристику соціально-економічному стану окремих підсистем та системи національного господарства в цілому, виявити фактори, які впливають на рівень нерівностей економічного розвитку та сформуванню основи щодо прийняття управлінських рішень на стратегічну перспективу.

Запропоновано модель кількісної оцінки нерівностей економічного розвитку, яка передбачає використання таких показників: асиметрії, диспропорції та поляризації. Кількісну оцінку нерівностей економічного розвитку запропоновано здійснювати за такою формулою:

$$Nr = (|As| + Ds + Pr) / 3, \quad (1)$$

де  $Nr$  – показник нерівності економічного розвитку;  $As$ ,  $Ds$ ,  $Pr$  – показники асиметрії, диспропорції та поляризації відповідно.

На підставі літературних джерел [7; 8 та ін.] запропоновано таку послідовність розрахунків.

Розрахунок показника асиметрії  $As$  пропонується виконувати у такій послідовності:

а) Формування варіаційного ряду параметра, що досліджується.

Варіаційний ряд параметра, що досліджується  $Vs$  поділяємо на три групи, для цього:

- розраховуємо розмах варіації ряду  $Vs$ , як:  $(x_{max} - x_{min})$ ;
- розраховуємо розмір групи

$$\delta = \frac{x_{max} - x_{min}}{3} \quad (\text{прийнято три групи}$$

за рівнями оцінки).

б) Розраховуємо інтервали груп: для першої групи нижня межа становить  $X_{min}$ , а верхня –  $X_{min} + \delta$ ; для другої групи нижня межа становить  $X_{min} + \delta$ , а верхня –  $X_{min} + 2\delta$  і для третьої групи нижня межа становить  $X_{min} + 2\delta$ , а верхня –  $X_{min} + 3\delta$ .

в) Виражаємо інтервали одним дискретним числом  $x_i$ , за яке приймається середня арифметична проста з верхнього та нижнього значення кожного інтервалу за такою формулою:

$$\bar{x}_i = \left( \frac{\text{нижня межа}_i + \text{верхня межа}_i}{2} \right). \quad (2)$$

г) Підраховуємо кількість елементів варіаційного ряду  $f_i$  у групах, що досліджуються ( $f_1, f_2, f_3$ ).

д) Визначаємо середнє значення, яке розраховується за формулою середньої арифметичної зваженої:

$$\bar{x} = \frac{\sum \tilde{x}_i \cdot f_i}{\sum f_i}. \quad (3)$$

е) Розраховуємо середнє квадратичне відхилення:

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum (\tilde{x}_i - \bar{x}) \cdot f_i}{\sum f_i}}. \quad (4)$$

є) Показник асиметрії розраховуємо за формулою:

$$As = \frac{\mu_3}{\sigma^3}, \quad (5)$$

де  $\mu_3$  – центральний момент третього порядку, який розраховується за формулою:

$$\mu_3 = \frac{\sum (\tilde{x}_i - \bar{x})^3 \cdot f_i}{\sum f_i}.$$

За своєю сутністю показник асиметрії має прагнути до мінімальних значень.

Зазначимо, що у формулі (1) асиметрія береться за модулем, оскільки вона може бути, як додатним, так і від'ємним значенням, залежно від того, яку ми маємо асиметрію – лівосторонню або правосторонню.

Таким чином, можна зазначити, що асиметрія – це показник нерівномірності економічного розвитку національного господарства, який відображає порушення параметрів економічного розвитку відносно середнього значення за сукупністю, що досліджується, або прийнятої норми параметрів економічного розвитку.

Розрахунок показника диспропорції  $Ds$  пропонується виконувати у такій послідовності:

а) Розраховуємо сумарні відхилення кількості підсистем між групами:

$$Ds_{\text{відх}} = |(f_1 - f_2)| + |(f_2 - f_3)| + |(f_3 - f_1)|, \quad (6)$$

де  $Ds_{\text{відх}}$  – показник сумарних відхилень;  $f_1, f_2, f_3$  – кількість елементів, що

досліджуються у групах варіаційного ряду  $V_s$ .

б) Показник диспропорції  $Ds$  розраховуємо за такою формулою:

$$Ds = \frac{Ds_{\text{відх}}}{Ds_{\text{max}}} \quad (7)$$

де  $Ds_{\text{max}}$  – максимальне можливе значення сумарних відхилень.

Максимально можливе значення сумарних відхилень розраховується за такою формулою:

$$Ds_{\text{max}} = 2n, \quad (8)$$

де  $n$  – кількість підсистем, які досліджуються.

Таким чином, диспропорція – це показник нерівномірності у процесах економічного розвитку, який відображає ступінь невідповідності співвідношень підсистем або груп підсистем національного господарства між собою.

Розрахунок показника поляризації  $Pr$  виконуємо за такою формулою:

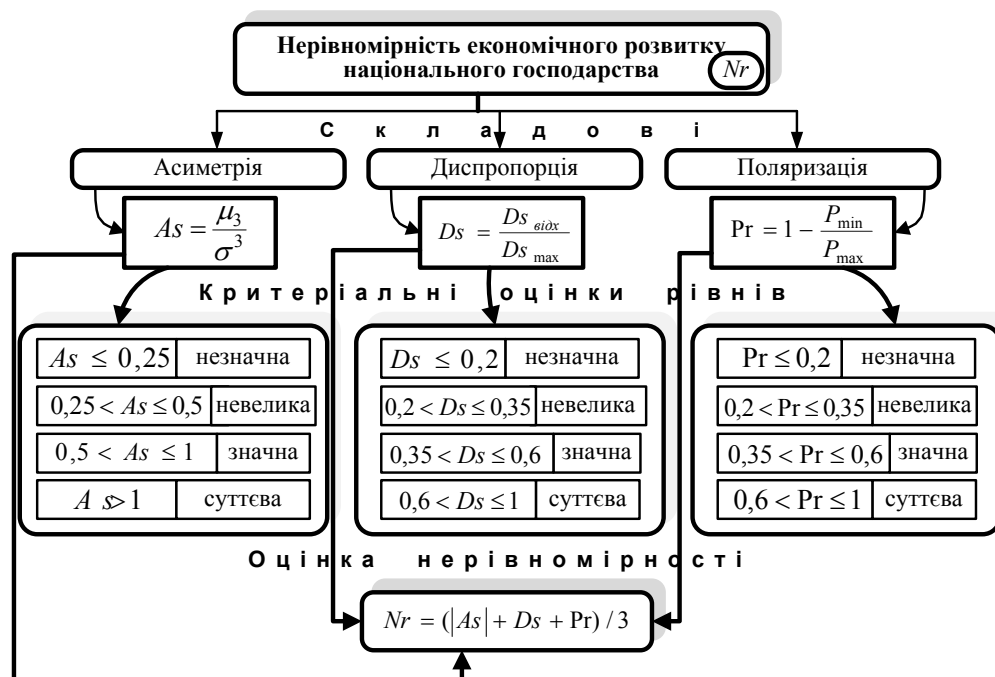
$$Pr = 1 - \frac{P_{\text{min}}}{P_{\text{max}}}, \quad (9)$$

де  $P_{\text{min}}$  та  $P_{\text{max}}$  – мінімальне та максимальне значення показника у варіаційному ряді.

Грунтуючись на формулі (9), можна зазначити, що поляризація економічного розвитку національного господарства – це показник нерівномірності процесів економічного розвитку, який демонструє максимальну величину розбіжностей значень досліджуваного показника в існуючому варіаційному ряді.

Сформовано критеріальні оцінки складових показника нерівномірності економічного розвитку національного господарства та запропоновано шкалу оцінки нерівномірності економічного розвитку з визначенням їх рівнів (рис. 2).

З метою аналізу економічного розвитку підсистем національного господарства, з точки зору нерівномірностей їх розвитку в динаміці та впливу на загальний економічний розвиток системи національного господарства, виконано розрахунок складових показників – асиметрії, диспропорції та поляризації, а також



**Рис. 2.** Критеріальні оцінки складових показника нерівномірності економічного розвитку національного господарства

отримано комплексну їх оцінку за період 2004–2014 рр. (табл. 1). За початкові дані були прийняті значення ВРП підсистем національного господарства.

Для наочного відображення побудовано відповідні графіки, на яких показана динаміка змін складових показника нерівномірності економічного розвитку (рис. 3). Проведені дослідження дозволяють зазначити, що по-

казник асиметрії має більш суттєві коливання порівняно з показниками диспропорції та поляризації, при цьому спостерігається циклічність коливань – 2008, 2010, 2012 та 2014 рр., де показник асиметрії набуває найбільших значень. Показники диспропорції та поляризації мають більш повільну динаміку – коливання протягом зазначеного періоду є незначними.

Таблиця 1

**Розрахункові значення показника нерівномірності економічного розвитку**

Показник	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
$As$	0,98	1,05	1,12	1,44	1,49	1,12	1,44	1,33	1,44	1,28	1,56
$Ds$	0,48	0,48	0,52	0,60	0,68	0,52	0,60	0,60	0,60	0,56	0,63
$Pr$	0,62	0,65	0,59	0,62	0,65	0,63	0,64	0,69	0,64	0,65	0,64
$Nr$	<b>0,69</b>	<b>0,73</b>	<b>0,74</b>	<b>0,89</b>	<b>0,94</b>	<b>0,76</b>	<b>0,89</b>	<b>0,87</b>	<b>0,90</b>	<b>0,83</b>	<b>0,94</b>



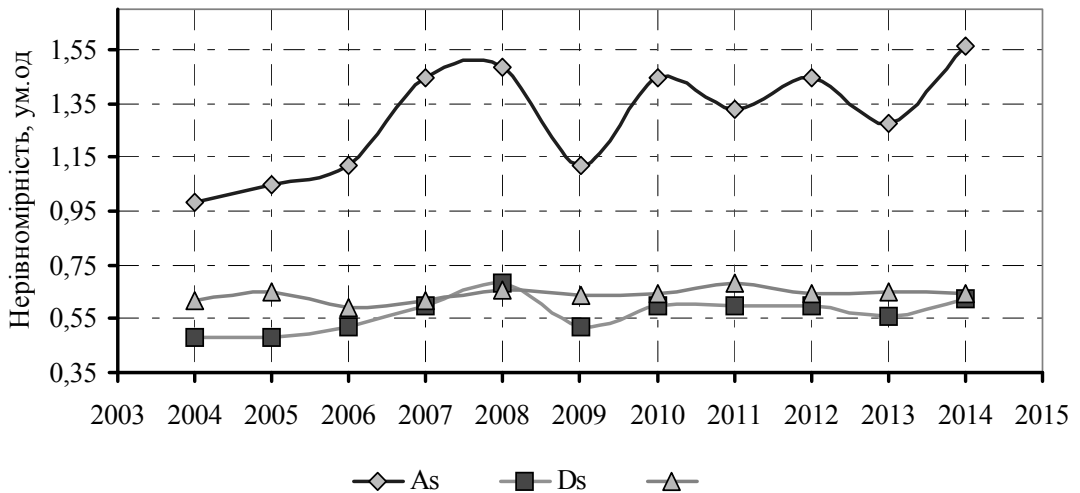


Рис. 3. Динаміка змін складових показника нерівномірності – асиметрії, диспропорції та поляризації за період 2004–2014 рр.

Відзначимо, що додатні значення показника асиметрії свідчать про правосторонню асиметрію, що відповідає тенденції загального зміщення значень динамічного ряду в бік низьких значень за фактором, що досліджується. Відповідно від'ємні значення свідчать про лівосторонню асиметрію та зміщення значень у бік більш високих значень динамічного ряду.

За результатами досліджень можна констатувати, що підсистеми національного господарства – області України – характеризуються різноманітністю специфіки та певною мірою розрізняються за рівнем економічного розвитку.

**Висновки.** Запропонована модель кількісної оцінки нерівномірностей економічного розвитку національного господарства базується на синергетичному поєднанні складових показників поляризації, асиметрії та диспропорції, що дозволило згрупувати підсистеми національного господарства за рівнем нерівномірностей економічного розвитку відповідно до сформованої шкали.

З метою усунення таких явищ, як асиметрія та поляризація, необхідна розробка управлінських рішень, спрямованих на їх зменшення, що є основою забезпечення сталого економічного розвитку. При цьому мають бути використані різні інструменти, серед яких можна окремо виділити економічні, інституційні й політичні.

Найбільш прийнятними, на наш погляд, є такі заходи:

- зміна державних пріоритетів у розподілі ресурсів консолідованого бюджету на користь життєзабезпечення людини;
- розширення позабюджетних джерел фінансування за рахунок залучення приватного капіталу в проблемні регіони;
- стимулювання суб'єктів господарювання, які розвивають виробництво і бізнес;
- фінансування місцевих бюджетів за рахунок державних програм;
- додаткове фінансування соціальних програм у проблемних регіонах;
- використання субвенцій за стратегічним напрямом;
- спорудження в проблемних регіонах об'єктів інфраструктури згідно з розробленими державними програмами;
- посилення контролю за пріоритетним, цільовим і ефективним використанням бюджетних асигнувань.

Реалізація цих заходів тісно пов'язана зі сталим розвитком усіх підсистем національного господарства.

Таким чином, запропонована модель та методичний підхід до кількісної оцінки нерівномірностей у системі національного господарства створює основу для моніторингу процесів економічного розвитку та надає можливість обґрунтованого прийняття стратегічних рішень.

## Список використаних джерел

1. Зимин В. Дисбаланс на рынке труда – серьезная проблема [Электронный ресурс] / В. Зимин – Режим доступа: <http://www.19rus.ru/more.php?UID=48792>.
2. Раевна Е.В. Использование индекса неравномерности Тейла в анализе диспропорций регионального развития / Е.В. Раевна, А.Ю. Бобкова // БизнесИнформ. – 2010. – № 5 (2). – С. 44–47.
3. Хейфец Б.А. Глобальные дисбалансы и реформа мировой валютно-финансовой системы / Б.А. Хейфец // Деньги и кредит. – 2012. – № 7. – С. 48–56.
4. Данеев О.В. Структурные диспропорции в экономике и теория самоорганизации / О.В. Данеев, Ю.О. Данеева // Путь науки. Международный научный журнал. – 2014. – № 7 (7). – С. 23–33.
5. Туркина О.В. Методы оценки и механизмы сглаживания пространственных диспропорций в социально-экономическом развитии: автореф. дис. ... канд. экон. наук: 08.00.05 / Туркина Ольга Валентиновна; Северо-Западный институт управления Российской академии народного хозяйства и государственной службы при Президенте Российской Федерации. – Санкт-Петербург, 2014. – 24 с.
6. Гречана С.І. Дослідження диспропорцій у розвитку економіки регіону [Електронний ресурс] / С.І. Гречана, О.С. Харитоновна, І.В. Ключ // Ефективна економіка. – 2012. – № 11. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/>
7. Бондарчук С.С. Математическое моделирование в популяционной экологии. Учеб. пособие / С.С. Бондарчук, В.П. Перевозкин. – Томск: Томский государственный педагогический университет, – 2014. – 233 с.
8. Шеннон К. Работы по теории информации и кибернетике / К. Шеннон – М.: Изд-во иностранной литературы, 1963. – 827 с.

## References

1. Zimin, V. Disbalance at the market of labour is a serious problem. Available at: <http://www.19rus.ru/more.php?UID=48792>
2. Raevneva, E.V. *Ispol'zovanie indeksa neravnomernosti Tejla v analize disproporcij regional'nogo razvitija* [Use of Teyla unevenness index in the analysis of regional development disproportions]. *BiznesInform* [BusinessInform], 2010, no. 5(2), pp. 44-47.
3. Hejfec, B.A. *Global'nye disbalansy i reforma mirovoj valjutno-finansovoj sistemy* [Global disbalances and reform of the world currency-financial system]. *Den'gi i kredit* [Money and Credit], 2012, no. 7, pp. 48-56.
4. Daneev, O.V., Daneeva, Ju.O. *Strukturnye disproporcii v jekonomike i teorija samoorganizacii* [Structural disproportions in the economy and theory of self-organization]. *Put' nauki. Mezhdunarodnyj nauchnyj zhurnal* [The path of science. International scientific Journal], 2014, no. 7(7), pp. 23–33.
5. Turkina, O.V. (2014). *Metody ocenki i mehanizmy sglazhivaniya prostranstvennyh disproporcij v social'no-jekonomicheskom razvitii: avtoref. dis. kand. jekon. Nauk* [Methods of assessment and smoothing mechanisms of spatial disproportions in social and economic development. The abstract of dis. cand. econom. sciences]. St. Petersburg, North-West Management Institute of the Russian Academy of National Economy and Public Administration under the President of the Russian Federation, 24 p.
6. Grechana, S.I., Haritonova, O.S., Kljus, I.V. Research of disproportions in the economic development of the region. *Journal of Efficient economy*, 2012, no. 11. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/>
7. Bondarchuk, S.S., Perevozkin, V.P. (2014). *Matematicheskoe modelirovanie v populjacionnoj jekologii. Ucheb. Posobie* [Mathematical modeling in population ecology. Textbook]. Tomsk, Tomsk State Pedagogical University, 233 p.
8. Shannon, K. (1963). *Raboty po teorii informacii i kibernetike* [Works about information theory and cybernetics], Moscow, Foreign Literature Publishing House, 827 p.



Обоснована необходимость исследования и количественного анализа неравномерностей экономического развития. Предложен методический подход к проведению исследований неравномерностей экономического развития национального хозяйства. Предложен понятийный аппарат поляризации, асимметрии и диспропорции. Разработана модель количественной оценки неравномерностей экономического развития национального хозяйства, которая базируется на синергетическом сочетании составляющих показателей поляризации, асимметрии и диспропорции. Предложена последовательность расчетов показателей поляризации, асимметрии и диспропорции. Сформированы критерии для оценки составляющих показателя неравномерности экономического развития национального хозяйства, а также предложена шкала оценки неравномерности экономического развития. Разработаны мероприятия по уменьшению неравномерностей и обеспечению устойчивого экономического развития.

**Ключевые слова:** *неравномерность, устойчивое экономическое развитие, национальное хозяйство, асимметрия, поляризация, диспропорции.*

The necessity of research and quantitative analysis of the economic development unevenness has been grounded. The methodical approach to the researches of the economic development unevenness of national economy has been offered. Understanding of polarization, asymmetry and disproportion has been given. The model of quantitative estimation of economic development unevenness of national economy which is based on sinergetical combination of component indices of polarization, asymmetry and disproportion has been developed. The sequence of calculations of polarization, asymmetry and disproportion indices has been offered. Criteria for estimation of economic development unevenness index of national economy have been formed and the estimation scale of economic development unevenness has been offered as well. Measures for diminishing of unevenness and providing of steady economic development have been offered.

**Key words:** *unevenness, sustainable economic development, national economy, asymmetry, polarization, disproportions.*

*Одержано 09.10.2016.*